

kažeta, da so dotične pesmi od srbskih pokrajin se sem gori zaplodile, in taka je tudi glede nekih slovenskih narodnih pesmi. Turki pridejo zmiraj jašoč, in sicer včasih celo v snuboke. Pa tudi naši junaki se včasih zedinijo, ter gredo na srečolov daleč dol v globoko Turčijo. Razun junaka Marka naj več bojov s Turki bije kralj Matjaž, ki je v tem obziru pravi slovenski Cid. Pesmi in pripovedke o kralju Matjažu so gotovo po vsej Sloveniji doma. Če se ima pod kraljem Matjažem misliti ogerski kralj Matias, ki je vladal od 1458. do 1490. in ki je leta 1485. Dunaj in veliki del Štajarske osvojil, je težko reči, po čim je pri našem narodu v toliko popularnost prišel, da se o njem celo pripoveduje, da je hudiča v pekel zaprl in smrt za več let v žaklju zavezano držal. Tudi magjarski narod zvesto hrani spomin na kralja Matjaža, in še danes je pregovor v navadi: meghalt Mátyás Király, oda az igaság, ali po slovenski: Odkar ni več kralja Matjaža, tudi ni več pravice. Poleg junakov imamo tudi narodno junakinjo Alenčico Gregčevo sestro. Ko je Alenčica čula — pripoveduje narodna pesem — da so jenega brata Gregca Turki ubili, sklene sama pri sebi bratovo smrt krvavo nad Turki maščevati. V ta namen se obleče, kakor je bil jen brat Gregce oblečen, zasede konja, pa jezdi pred turški tabor. Tam začudene Turke, ki so Gregca za mrtvega imeli seseke, da „lih tako jih za njo leži, ko snopja za ženjicami, ali drobne trave za koso“. In ko jih je vse do zadnjega in slednega ssekala „kaj stori zdaj Alenčica, sestra svojega Gregca? Junaško bližje cara gre, pokaže črni kiti dve, dva lepa bela zizeka“ pa ga ošabno i pikro dvakrat za poredoma vpraša: „ima take tvoja carinja? ima take tvoja carinja?“

(Dalje prihodnjic.)

Gospodarske stvari.

Sladin.

(Konec.)

Iztisnejo se pa civebe ni jagode na tak način: Mehice in cele jagode sicer plavajo na površju mošta v polovnjaku, ker se ne dajo vse zmečkati, pa to nič ne de. Ko je moštna kad prazna in krnica ali pol stiske ali preše tropin oproščena, se iz polovnjaka z žehhtarom mošt, civebe in jagode zajema, in v rešeto nad kadjo postavljeno vljiva, da se mošt v kad izceja, civebe in jagode pa se iz rešeta v škafo osipljejo in na krnico nosijo, kder se po tem majhni koš nareja kakor navadno. Koš se po trikrat dela, da se popolneje iztisne. Ker je koš majhen, stiska ali prešno orodje pa goropadno, je treba paziti, da se nesreča ne zgodi ali vreteno ne stare. Koš je jako polzek in se rad nagne; zato gre tudi zelo po malem vreteno goniti. Vendar se da tudi težilo na vago obesiti, saj pri drugem in tretjem košu.

S tem se po nepotrebnem ne kaplja z moštom, ki je v polovnjaku bil, in sedaj precejen skozi rešeto v kadi čaka, dokler še ostali mošt od koša, ki je na stiski narejen, ne poteče in ves mošt nabere. Ko so se civebe in jagode sicer že trofine v tretjič v majhni koš med obroče pometale in iztisnole, in nič več mošta ne dajo, se primerni sod nalije, in to je: „Sladin“; s katerim se ravna, kakor sicer z moštom in vinom, toda bolj varno in skrbno, ker je roba, dražja. Polovnjak „sladina“ se proda za 200 do 300 for. — a sedajni mošt pa kupei plačujejo po 60 do 80 for. štrtinjak.

Leta 1865 sem „trofinsko vino s sladkorjem“ en polovnjak naredil, in še imam med sto bokali raznega vina tudi uno primešano; toda rad bi se ga znebil, in bom ga sedaj na pipo djal, da se popije, ker vedno neka medla, prazna bridkost predslji, ktera se je vinu pridružila od tropin in vzlasti od petljik in receljnov grozdin. Ta soperni okus še se sedaj ni zgubil, pri vsem tem, da je celo od leta 1866 še s pravim sladkorjem vino se prililo. —

Tudi s pravim sladkorjem še vino sladkeje narejati, ni svetovati. Boljše je slabše vino z boljšim vinom ga zboljšati, komur se rači, postavim: lansko z letošnjim ko bo čisto. — Vino s pravim sladkorjem osladkorjeno se brž po okusu čuti in pozna, ko je zavrelo: kdor pa ne ve, kako se je vino sladkeje naredilo, se kaj zavzame nad umetnim ravnanjem, ko ga pokusi, ter ugibljuje razno čarovanje ali copranje — pa ga pusti.

Po tem takem tedaj z obema načinoma, s „tropinskim vinom s sladkorjem siadkeje delati, priporočila ni vredno,

dokler ne bomo vedeli vsem pomanjkljivostim grozdinim o slabim vinskem letu v okom priti. Do tje še bo pa mnogo vode po Muri, Dravi in Savi v črno morje steklo. To vem iz lastne skušnje. Komur pa se rači, naj si pameti kupuje, kakor si je kupoval.

Jančar.

Bučelarstvo.

Novi način satovje iz panja jemati. V Angleški se bučelam satovje jemlje po tem, ko so se prej bučele z kloroformom omamile. K temu je potrebno $\frac{1}{4}$ unce ($\frac{1}{12}$ lota) kloroforma pri navadnem panju, pri velikem pa $\frac{1}{2}$ unce. Opravilo pa je sledeče: Miza, ktera se postavi 6—7 čevljev od panja, se ogrne s platnenim prtom, na sredino mize se postavi okrožnik s kloroformom, krožnik se pokrije s prav tanko trotnato mrežo, da se bučele ne morejo celo kloroformu blizati. Po tem se panj postavi čez krožnik in v 20 minutah ležijo vse bučele spajoče na prt. Po tem se panju lahko satovje vzame, kolikor se ga hoče, panj se postavi spet na svoje mesto; krožnik s kloroformom se odstrani, v kratkem se bučele zbudijo in letijo prav vesele v svoj panj.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

IV. del.

O bankah.

37. Banke so kapitalne zaloge; imamo jih pa razločevati v banke založivne in banke posojivalne. Govorimo naj prej o prvih; da ni založivnih bank, bi se vsako plačilo v kovini opravljati imelo; vsak-veliki trgovec bi trebal vedno pri rokah imeti veliko vsotino kovanega denarja, da bi mogel svoje navadno trgovanje redno opravljati. Za to bi mu bilo mnogo truda in zgube na času ta denar šteti in ga od enega kraja na drugi prespravljati; poleg pa bi se zlato in srebro po vednem premetovanju in prespravljanju precej zglodalo. Vse to bi bila velika neprilika posebno v velikem barantu, kakor n. p. v Londonu, kder se vsak den na stotine milijonov prebaranta. Temu se lahko v okom pride po porazdelivanju dela. N. p. več trgovcev si izvoli svojega bankerja, pri njem založi svojo kovino ali v obče zanesljiv kapital, in kedar kateri izmed teh trgovcev kakšno plačilo ima, da upniku svojemu samo „navest“ (order ali check „ček“) na bankerja za odločeno vsotino. Banker ima s svojimi opravniki za natančen račun skrbeti in tudi nimu treba navest ali check, ako se posebno ne zahteva v kovini izplačati, temoč samo pripiše to upnikovi zalogi kar od dolžnikove izbriše. Tako pisaje par vrstic se celi posel brez težave, brez zgube na času in truda leži opravi po eni osebi nego bi se inače po 50 ali stoterih težavno opravljal. Koliko truda in posla bi prizadevalo n. p. 500.000 fl. v zlatu ali srebru šteti, koliko kedar se šteje na milijone! Ravno tako se še dalje denarni posli polehčujejo, ko več bank v medsebojno zvezo stopi in „navesti“ (checks) medsebojno za plačilo sprejma. Po takem so zamenjive banke društvu človeškemu za enak prid, kakor mašine, ki delo vršijo, t. j. z kterimi se z malim trudom veliko opravi.

38. Banke posojivne so prirejene denar posojevati. Mislino si na tisočero ljudi po 1000 goldinarjev, ktere na obresti posoditi želijo; ti ljudje vendar se ne morejo sami s tim opravičkom pečati, manjka jim zato časa in ne vejo komu bi svoj denar varno posoditi mogli. Ko bi trebalo posojivanje še tako posebežno opravljati, težko bi bilo tako onim, ki bi denar na obresti posojivati želeli, kakor onim, ki bi ga na posojilo jemati hoteli, ker ne poznali bi se medsebojno in malo bi zaupanja imeli: toraj ako med nje dober posrednik stopi, ki denar za posojivanje sprejme, ga zanesljivim ljudem posojuje obresti pobira in jih lastnikom izroča, je na veliko dobro in korist obema strankama. Temu posredniku ali bankerju se ve da se trud ima plačati, zato nimajo lastniki z svojim denarom nobenega truda in nobene nevarnosti ali „risico“ ga izgubiti, tako da kar bi manj na obrestih dobili, jim je po vsem obilo naplačano.

(Dalje prih.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Ljubomir in mnogi kmetje sedijo pri mizi in berejo časnike.